

Izabela Plesiewicz-Świerczyńska*

OBECNOŚĆ FIRM JAPOŃSKICH W UNII EUROPEJSKIEJ

THE PRESENCE OF JAPANESE COMPANIES IN EUROPEAN UNION

Abstract

This paper presents the main determinants of Japanese multinational companies location choice in European Union and especially in Poland. It presents the history of relations between the two trading partners. When choosing a location in the EU the Japanese take into account factors such as the availability and quality of human resources, market potential, the real cost of real estate, infrastructure and network, especially the concentration of industry. The availability of qualified personnel working in science and technology is among the chief factor location choices by Japanese companies. Non-manufacturing companies are attracted to industrially diversified regions with high income. Japanese companies investing in production projects actively utilize the benefits of the European single market.

Key words: European Union, Japan, Poland, company, economic development

JEL classification: F23, F53

Wstęp

W ostatnich latach widoczna jest wielokierunkowa intensyfikacja relacji pomiędzy Japonią i Unią Europejską. Przyjęty w 2001 roku plan wzajemnej współpracy oprócz stosunków handlowych obejmuje również zagadnienia polityczne i kulturalne. Pomimo odmienności kulturowej widocznej nie tylko w języku, zachowaniu i hierarchiczności, Stary Kontynent stał się dla Japonii poważnym źródłem bezpośrednich inwestycji oraz największym beneficjentem japońskich inwestycji zagranicznych. Aktualnie większym nawet niż Chiny i Stany Zjednoczone Ameryki. W związku z olbrzymim znaczeniem Unii Europejskiej na politycznej arenie międzynarodowej, jej kontakty z krajami takimi jak Chiny czy USA obecnie rozwijają się coraz dynamiczniej, kładąc szczególnie nacisk na umowy sektorowe,

* Mgr, asystent na Wydziale Japonistyki w Wyższej Szkole Studiów Międzynarodowych w Łodzi.

dialog polityczny czy też wymianę instytucjonalną. Największym partnerem handlowym Wspólnoty spoza Europy są Stany Zjednoczone, drugie miejsce zajmują Chiny przed Japonią.

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie obecności firm japońskich w Unii Europejskiej ze szczególnym omówieniem ich lokalizacji na terytorium Polski. Nakreślone zostanie tło historyczne nawiązania stosunków handlowych na linii Japonia – UE. Ukazane będzie znaczenie inwestycji japońskich w Europie, które wiążą się zarówno z transferem zaawansowanych technologii, zwiększeniem nakładów inwestycyjnych w różnych sektorach oraz z poprawą konkurencyjności produktów i technologii europejskich przedsiębiorstw. Przedstawione zostaną również firmy z japońskim kapitałem w Polsce.

Zagadnienie wzajemnych stosunków Unii Europejskiej i Japonii jest obecnie bardzo często poruszonym aspektem polityki międzynarodowej. Japońskie firmy w Europie są bardzo zróżnicowane w ich stylu prowadzenia działalności gospodarczej w zależności głównie od wielkości firmy i jej funkcji.

Wiele możliwości dla japońskich inwestycji w Unii Europejskiej stwarza również polityka rządu japońskiego w zakresie promocji inwestycji japońskich firm za granicą, w tym w krajach rozwiniętych. W ramach realizacji nowej strategii wzrostu gospodarczego rząd japoński zamierza zintensyfikować działania na rzecz promocji na rynkach zagranicznych japońskich technologii przyjaznych środowisku oraz technologii związanych z sektorem energetycznym i transportowym. Obecność japońskich firm w Unii Europejskiej, dzięki dyfuzji wiedzy i technologii wpływa korzystnie na proces przekształceń technologicznych oraz na wzrost konkurencyjności gospodarki różnych krajów. Ma również nieoceniony wpływ na zbliżenie ludzi i wzajemne poznanie nie tylko kultury korporacyjnej, ale i historii, bogatych tradycji, i upodobań.

Zarys historii stosunków handlowych na linii Japonia – UE

Do lat 90. XX wieku stosunki Unii Europejskiej z Japonią można określić raczej jako marginalne i monotematyczne. Dla Japonii funkcjonowanie Unii Europejskiej, a wcześniej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej¹ było czymś niezrozumiałym i budziło w niej obawy. Integracja ekonomiczna i polityczna tej organizacji przez długi okres pozostawała dla niej niezgłębiona. Japończycy nie byli przekonani również co do przyszłości organizacji i determinacji krajów członkowskich do głębszej integracji. W szczególności środowisko biznesowe miało pełno obaw, iż w konsekwencji integracji państw nastąpi zamknięcie rynku europejskiego na towary z zewnątrz. W lutym 1978 roku, 20 lat po powstaniu EWG japoński

¹ Utworzonej 1 stycznia 1958 roku EWG; por.: W. Grabska, *Koncepcja i praktyka integracji w EWG*, Książka i Wiedza 1988.

minister spraw zewnętrznych Ushiba Nobuhiko (jap. 牛場信彦, 1909–1984) tak wypowiedział się na temat Wspólnoty: „Jaki rodzaj uprawnień posiadają i za co odpowiadają naprawdę, wciąż nie mogę pojąć”².

Korzystną zmianą, dzięki której możliwe było budowanie współpracy okazała się Deklaracja Haska³. Te fundamentalne zasady dialogu politycznego z 1991 roku przypieczętowały tworzenie wzajemnych relacji gospodarczych. Deklaracja miała w założeniach gromadzenie, porządkowanie oraz kodyfikację dotychczasowych osiągnięć w dziedzinie wzajemnych kontaktów Wspólnoty i Japonii. Zawarte w niej treści określiły status obu stron jako globalnych partnerów gospodarczych. Strony zobowiązały się poprzez tą deklarację do rozwoju struktur i promocji handlu międzynarodowego, a także zapewnienia równego dostępu do swoich rynków.

Traktat z Maastricht z 1992 roku, który ustanowił Unię Europejską⁴, przyczynił się do poszerzania zakresu tematycznego dialogu. Kompetencje przyznane przez ten dokument, jak również dążenie do stworzenia jednolitej polityki zagranicznej wzmocniły międzynarodową pozycję Unii Europejskiej i zacieśniły kontakty z Japonią. W międzyczasie pojawiało się jeszcze mnóstwo głosów nieufności ze strony japońskich polityków. Ishihara Shintarō (jap. 石原 慎太郎) twierdził w 1995 roku, że kwestia osiągnięcia głębszej integracji przez Unię Europejską jest wątpliwa: „jeśli marzeniem jest przywrócenie potęgi europejskiej – zapomnijcie o nim. Bliższe spojrzenie na to, co jest nazywane ‘Europą’ odkrywa kulturowe i historyczne zróżnicowanie, które zablokuje całkowitą integrację. Powątpiewam aby kraje Europy, wywodzące się z różnych grup językowych, indywidualistyczne mogły przyjąć ponadnarodowe struktury i funkcjonować w ramach politycznej i ekonomicznej organizacji, wymagającej rezygnacji z narodowych interesów na rzecz wspólnych celów. [...] Próba wprowadzenia wspólnej waluty obrazuje problem. Paryż chce silnego franka, a Bonn marki”⁵. Podpisany dwa lata później, w 1997 roku *Traktat Amsterdamski* potwierdzał coraz większe znaczenie Unii, ujednolicał zewnętrzne oblicze i zapowiadał wzrost jej znaczenia dzięki akcesji kolejnych 10 państw⁶.

² <http://psz.pl/117-polityka/percepcja-unii-europejskiej-w-japonii> [dostęp: 20.10.2015].

³ Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 roku; por.: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20051120938> [dostęp: 22.10.2015].

⁴ Oficjalnie Traktat o Unii Europejskiej (fr. *Traité sur l'Union européenne*, ang. *Treaty on European Union*); http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/traktaty/Traktat_amsterdamski_PL_16.pdf [dostęp: 23.10.2015]. Zob. też. J. Ruzkowski, *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010; C. Kosikowski, *Finanse i prawo finansowe Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.

⁵ Cyt. za: M. Mohamad, S. Ishihara, *The Voice of Asia: Two Leaders Discuss the Coming Century*, Kodansha International, Tokyo New York London 1995, s. 27–28.

⁶ Oficjalna nazwa: *Traktat z Amsterdamu zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, Traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie oraz niektóre związane z nimi akty*. Wszedł w życie 1 maja

Wprowadzenie wspólnej waluty oraz wycofanie z obiegu walut narodowych w większości państw Unii korzystnie wpłynęło na pogłębianie się integracji gospodarczej Wspólnoty i Japonii. Dodatkowo, dla polepszenia kontaktów bilateralnych uzgodniono system spotkań i konsultacji UE – Japonia. Jednym z nich jest coroczny Szczyt UE – Japonia, na którym podsumowywane są dotychczasowe osiągnięcia. Spotkania mają również na celu inicjowanie dalszej, coraz bardziej efektywnej współpracy.

Na ostatnim, 23. dwustronnym szczycie, który odbył się 29 maja 2015 roku, Unię Europejską reprezentowali przewodniczący Rady Europejskiej Donald Tusk oraz przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker, Japonię zaś – premier Abe Shinzō (jap. 安倍 晋三). Przewodniczący Rady Europejskiej podkreślał znaczenie wzajemnej współpracy: „Cenimy sobie przyjaźń z Japonią i nasze wspólne wartości. Jesteśmy zdecydowani kontynuować partnerstwo”⁷. Przywódcy podjęli decyzję o przyspieszeniu negocjacji nad umową o partnerstwie strategicznym oraz umową o wolnym handlu między UE a Japonią.

Dodatkowo UE i Japonia pokazały, iż łączą siły nie tylko odnośnie handlu, ale również na polu technologii, badań oraz innowacji⁸. Wzmacnianie partnerstwa gospodarczego związane jest z działaniem na rzecz liberalizacji rynków, znoszeniem barier dla handlu, rozwojem społeczeństwa informacyjnego i promocją inwestycji. Jak podkreślają Japończycy, Unia jest podawana za wzór do naśladowania w dziedzinie integracji i przykład udanej współpracy państw, które w przeszłości były uwikłane w konflikty.

Współpraca handlowa i inwestycyjna Japonii z Unią Europejską

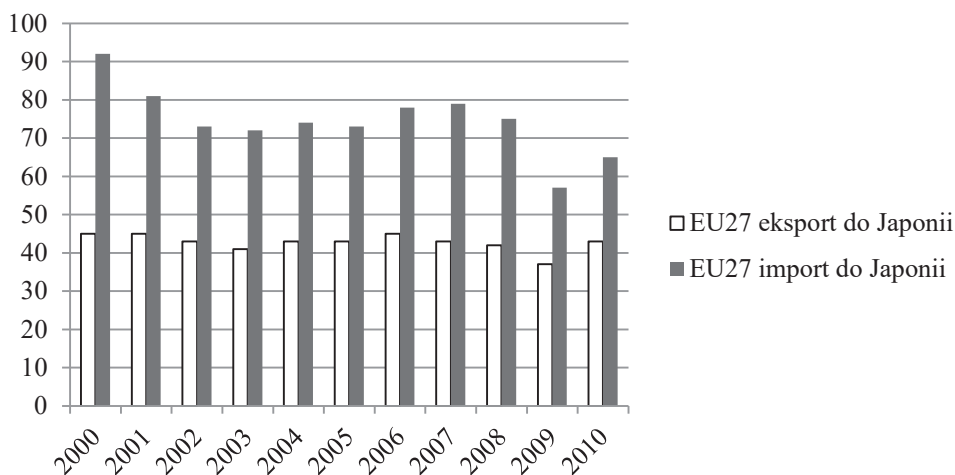
Kraje Unii Europejskiej są trzecim po Chinach i USA partnerem handlowym Japonii, natomiast Japonia zajmuje szóste miejsce w obrotach UE z zagranicą. W 2011 roku wymiana handlowa na linii Japonia – UE wyniosła 145,2 mld USD z czego eksport towarów UE do Japonii wyniósł 86,7 mld USD, a import 65,8 mld USD⁹. Poniższy wykres przedstawia wymianę handlową między Japonią a UE w latach 2000–2010 w mld euro.

1999 roku; https://polskawue.gov.pl/files/polska_w_ue/prawo/traktaty/Traktat_amsterdamski.pdf [dostęp: 22.10.2015].

⁷ <http://www.consilium.europa.eu/pl/meetings/international-summit/2015/05/29/> [dostęp: 24.10.2015].

⁸ Unia Europejska i Japonia chcą razem pracować nad technologią 5G oraz nad badaniami i innowacjami. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5069_en.htm [dostęp: 24.10.2015].

⁹ <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Japonia.htm> [dostęp: 20.10.2015].

Wykres 1. Wymiana handlowa między Japonią a Unią Europejską (w mld euro)

Źródło: Eurostat <http://www.ittrade.ac.in/kmarticle.php?topic=EU%20and%20Japan%20to%20start%20FTA%20talks> [dostęp: 12.10.2015].

Pierwsze japońskie fabryki zaczęły powstawać na terenie Europy na przełomie lat 60. i 70. XX wieku, kiedy Japonia przeżywała największy rozkwit gospodarczy czasów powojennych. Związane było to ze stopniową liberalizacją rynków oraz prosperity japońskiej ekonomii. Światowa wystawa Expo, która odbyła się w 1970 roku w Osace zaprezentowała Japonię jako lidera w produkcji m.in. statków, samochodów, telewizorów i odbiorników tranzystorowych i otworzyła przed nią nowe możliwości inwestowania na rynkach europejskich¹⁰.

Firma Sony rozpoczęła działalność na rynku europejskim już w 1959 roku w Zug (Szwajcaria)¹¹. W 1961 roku Honda uruchomiła sprzedaż motocykli w Hamburgu¹², a w 1972 roku w Ostendzie (Belgia) rozpoczęła działalność firma Daikin – dostawca sprzętu do ogrzewania¹³. Hitachi, potentat w dziedzinie produkcji maszyn przemysłowych i podzespołów pojawił się w Europie w 1982 roku¹⁴. Japończycy chętnie rozpoczęli także inwestycje w Wielkiej

¹⁰ Wystawa stała się symbolem powojennego odrodzenia Japonii i początkiem wzrostu nowej siły gospodarczej; por.: *Nihon Bankoku Hakurankai Kyōkai, Japan World Exposition, Osaka, 1970*, Japan Association for the 1970 World Exposition, 1969.

¹¹ <http://www.sony-europe.com/article/id/1178278971660> [dostęp: 16.05.2013].

¹² Por.: J. McDonough, K. Egolf, *The Advertising Age Encyclopedia of Advertising*, Routledge 2015, s. 811.

¹³ <http://www.klimatech.biz.pl/wp-content/uploads/2012/02/Daikin-Systemy-Klimatyzacyjne-2011.pdf> [dostęp: 24.10.2015].

¹⁴ <http://www.hitachi.eu/en/about/hitachi/> [dostęp: 24.10.2015].

Brytanii ze względów językowych: angielski jest językiem, którym najczęściej posługują się w kontaktach biznesowych.

Panasonic Corporation wytwarza ekrany ciekłokrystaliczne w Republice Czeskiej. Firma Sharp ma zakłady w Polsce, a Sony jest zlokalizowana m.in. na Słowacji, w Austrii, Hiszpanii i Francji. Ponadto Sony, jeden z największych światowych producentów elektroniki użytkowej istnieje w technologii telefonów komórkowych niemalże w całej Europie.

Japońskie firmy biotechnologiczne na Starym Kontynencie mieszczą się m.in. w Anglii i we Francji. Ebara Corporation, przedsiębiorstwo alternatywnych rozwiązań energetycznych, prowadzi działalność we Włoszech, Niemczech, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii oraz w Polsce¹⁵. To międzynarodowe przedsiębiorstwo o obrotach ponad 3,5 miliarda euro jest jednym z największych wytwórców pomp na świecie¹⁶. Ostatnio producent wiązek elektrycznych, firma Sumitomo przeniosła swój zakład produkcyjny z Polski do Rumunii, gdzie jest tańsza siła robocza.

Analizując europejskie regiony, w których ulokowany jest japoński przemysł, można stwierdzić, że skupia się on w wielkich okręgach miejskich. Są to przede wszystkim: Londyn (Wielka Brytania), Île-de-France (Francja), Düsseldorf i Darmstadt (Niemcy), Noord – Holland (Holandia), Lombardia (Włochy), Cataluña (Hiszpania), a także Kozep-Magyarország (Węgry)¹⁷.

W Europie najlepiej rozwinął się japoński przemysł motoryzacyjny i maszynowy, jednak obecnie fala inwestycji japońskich nie ogranicza się tylko do samochodów i branż pokrewnych, takich jak części i podzespoły elektroniczne.

Na Starym Kontynencie zadomowiły się również firmy z branży spożywczej. Shoda Shoyu produkuje sos sojowy w Walii, a Ajinomoto, producent zupiek instant – w Polsce. Wszystkie firmy zapowiadają zwiększenie produkcji w zakładach, by wykorzystać falę popytu. W 2004 roku odnotowano ponad 1300 firm z kapitałem japońskim w Europie które stworzyły około 200 tysięcy miejsc pracy. Obecnie na rynku europejskim zlokalizowanych jest ponad 3300 fabryk. Ocenia się, że inwestycje te stworzyły ponad 400 tysięcy miejsc pracy¹⁸. W tabeli 1 przedstawiono 30 największych japońskich firm produkcyjnych w Europie wraz z liczbą zatrudnionych.

¹⁵ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113403.pdf [dostęp: 25.10.2015].

¹⁶ <http://www.ebara.com.pl/> [dostęp: 24.10.2015].

¹⁷ <http://kamome.lib.ynu.ac.jp/dspace/bitstream/10131/6913/1/5Priede.pdf> [dostęp: 24.10.2015].

¹⁸ https://www.jetro.go.jp/poland/linki/firmy_pl.html [dostęp: 20.10.2015].

Tabela 1. Lista największych japońskich firm produkcyjnych w Europie wraz z liczbą zatrudnionych

Miejsce	Firma	Liczba zatrudnionych	% w Europie albo EMEA	Zatrudnieni w Europie lub EMEA
1	Fujitsu	173,000	18	31,000
2	Toyota	333,498	6	20,051
3	Ricoh	107,431	17	17,850
4	Canon	197,000	8	16,000
5	Sony	146,600	10	14,953
6	Nissan	160,530	9	14,500
7	Asahi Glass	54,000	10	14,200
8	Denso	132,276	10	13,000
9	Bridgestone	143,448	9	12,500
10	NSG	29,300	40	11,700
11	Toshiba	206,087	6	11,562
12	Sumitomo Electric Group	206,323	6	11,500
13	Hitachi	323,000	4	11,500
14	Panasonic	293,742	4	10,500
15	Honda	180,000	4	8,000
16	Takeda	30,481	25	7,620
17	NTT Data	61,000	10	6,000
18	NYK	53,192	10	5,222
19	Fujifilm Holdings	80,322	6	5,000
20	Olympus	32,937	14	4,500
21	Mitsubishi Chemical Holding	55,000	8	4,500
22	Astellas	17,454	25	4,300
23	Fast Retailing (Uniqlo et al.)	72,000	6	4,210
24	Komatsu	47,208	8	3,763
25	Nomura	27,956	13	3,618
26	Nidec	100,394	3	2,981
27	Sharp	50,644	5	2,674
28	Daiichi Sankyo	32,000	8	2,500
29	Kao	33,350	7	2,400
30	Seiko Epson	73,639	3	2,153
SUMA		3453,812	10	280,257

Źródło: <http://rudlinconsulting.com/top-30-japanese-companies-in-europe/> [dostęp: 15.09.2015].

Większość produktów eksportowanych z Unii Europejskiej do Japonii zwolniona jest z ceł (ponad 60% eksportu). Ograniczenie w większej eksploatacji rynku japońskiego przez towary europejskie stanowią tutaj bariery pozataryfowe – zarówno te o charakterze regulacyjnym, jak i wynikające ze specyfiki rynku. Japończycy bardzo chętnie inwestują na rynkach europejskich nie tylko ze względu na niskie koszty produkcji, aby również ze względu na fakt uniknięcia ryzyka kursowego i chęci bycia konkurencyjnymi. Mieszkańcy Japonii biorą pod uwagę w miejscu planowanej lokalizacji również koszty kapitału oraz technologii, klimat inwestycyjny i stopień rozwoju infrastruktury. Wyszukują rejony dla swoich fabryk w pobliżu portów, autostrad czy lotnisk. Utrzymanie pozycji lidera w głównych sektorach produkcyjnych związane jest z posiadaniem możliwości produkcyjnych w Europie. Duże znaczenie mają tutaj uwarunkowania historyczne. W XIX wieku miało miejsce otwarcie Japonii na świat i kulturę europejską.

Zarys historii dwustronnej współpracy gospodarczej między Japonią a Polską

Za rozpoczęcie współpracy gospodarczej między Japonią a Polską można uznać podpisanie w 1978 roku podczas wizyty prezesa Rady Ministrów Piotra Jaroszewicza w Japonii tzw. Układu między PRL a Japonią o handlu i żegludze, Porozumienia między Rządem PRL a Rządem Japonii o współpracy kulturalnej oraz Umowy między Rządem PRL a Rządem Japonii o współpracy w dziedzinie nauki i techniki¹⁹. Następnie, w lutym 1980 roku podpisano w Tokio bilateralną umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania w zakresie podatków i dochodów, a dziesięć lat później porozumienie między rządami obu państw dotyczące japońskiej pożyczki na fundusz stabilizacyjny w Polsce (w wysokości 150 mln USD). W 1989 roku Japonia udzieliła Polsce pomocy żywnościowej w postaci dostawy mąki pszennej o wartości 25 mln dolarów. Dochód ze sprzedaży zasilił fundusz, dzięki któremu zrealizowano 39 projektów przyczyniających się do socjoekonomicznego rozwoju Polski²⁰.

Począwszy od 1990 roku, Agencja Międzynarodowej Współpracy wspiera gospodarkę rynkową w Polsce poprzez pomoc w rządowych projektach związanych z finansami, przemysłem i handlem. W ramach współpracy technologicznej szkolenia w Japonii odbyły 784 osoby, a do Polski zostało oddelegowanych 287 ekspertów japońskich. Współpraca obejmowała wiele dziedzin, takich jak poprawa wydajności produkcji, zarządzanie jakością, oszczędzanie

¹⁹ <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Japonia.htm?theme=mg> [dostęp: 18.10.2015].

²⁰ http://www.pl.emb-japan.go.jp/relations/zarys_relacji.htm [dostęp: 18.10.2015].

energii, rozwój regionalny, prywatyzacja kolei czy szkolenie kadry inżynierskiej. Wartość udzielonej pomocy wyniosła 62 mln EUR²¹. W 2010 roku między Głównym Instytutem Górniczym w Katowicach oraz Instytutem Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrzu, a japońską Agencją JCOAL odpowiedzialną za implementację polityki rządu Japonii w obszarze energii i technologii opartych na węglu podpisano umowę o współpracy w zakresie rozwoju technologii czystego węgla.²² Warto w tym miejscu także wspomnieć, że w kwietniu 2004 roku w Tokio rozpoczął działalność pierwszy Instytut UE. Rok później uruchomiono także Instytut UE w Kansai (EUIJ Kansai). Dzięki nim pracownicy naukowcy oraz uczelnie europejskie, mają możliwość indywidualnych kontaktów oraz wymiany doświadczeń.

Inwestycje japońskie w Polsce

W 2004 roku na terenie Polski zlokalizowanych było 120 firm z kapitałem japońskim (uwzględniając firmy lokalne i przedstawicielstwa). W 2011 roku liczba ta wzrosła do 268, z czego około 80 to firmy produkcyjne. W 2015 roku jest ich już powyżej 300. Inwestycje Japonii w Polsce na koniec 2010 roku osiągnęły 1,547 miliard mln USD (wg. JETRO). Według danych Ministerstwa Gospodarki obroty handlowe polsko – japońskie w 2011 roku wyniosły 3 mld euro, w tym nasz eksport 407,5 mln euro, a import 2,6 mld euro. Japońskie firmy zatrudniają ponad 30 000 pracowników. Do 2007 roku skupiały się na inwestycjach w przemyśle samochodowym. Regionami, gdzie skupia się japoński przemysł są województwa: mazowieckie, kujawsko-pomorskie i dolnośląskie.

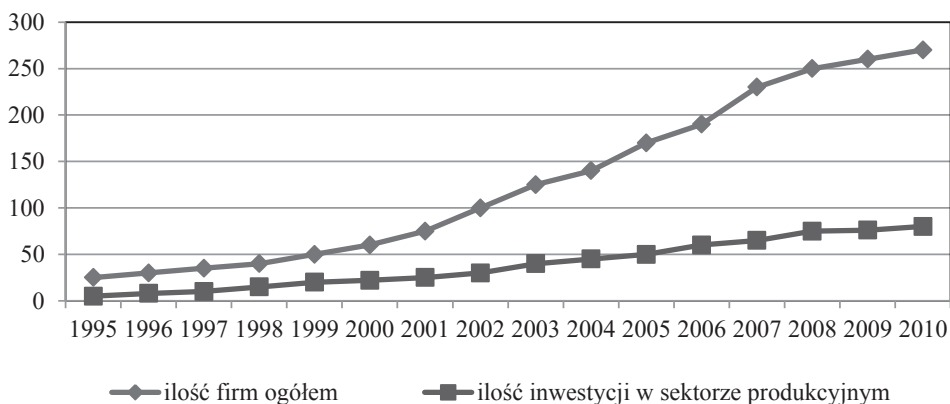
Dzięki inwestycjom firm takich jak: Sharp i Toshiba Polska jest określana mianem „kraju LCD”, który ma według inwestorów w przyszłości produkować większość ekranów LCD na Europę. Obecnie produkcja modułów LCD w Polsce pokrywa ponad 40% zapotrzebowania Unii Europejskiej na te produkty.

Firmy japońskie w Polsce skupiły się na produkcji głównie części samochodowych (Bridgestone), łożysk (NSK, Toho, Yagi) oraz wcześniej wspomnianych modułów do telewizorów LCD. Ostatnio obserwuje się rozwój takich sektorów jak: maszynowy (Suruga, Hitachi, Fanuc), elektroniczny (Fujitsu, Panasonic, Sumika, Sharp, Toshiba), spożywczy (Ajinomoto), chemiczny (Asysta LifeScience Polska, Astellas Pharma, Sumi – Agro Poland).

²¹ <https://www.msz.gov.pl/resource/53fcacc6-f6d9-4448-a9dc-bc1f4908fbf7:JCR> [dostęp: 20.10.2015].

²² <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Japonia.htm?theme=mg> [dostęp: 20.10.2015].

Sektor motoryzacyjny skupiony jest głównie w województwie dolnośląskim, a sektor produkcji monitorów i telewizorów LCD zlokalizowany w województwie kujawsko-pomorskim. Do firm produkujących części samochodowe, które zlokalizowały swoje zakłady na terenie Polski należą m.in.: Toyota Motor (silniki Diesla, silniki spalinowe, skrzynie biegów), Isuzu Motors (silniki Diesla), Tokai Gomu (gumowe części antywibracyjne), Nihon Gaishi (DPF), Sanden (plastikowe kompresory do klimatyzatorów samochodowych), Bridgestone (opony). Moduły LCD produkowane są przez m.in. Toshiba, Sharp i Orion są przeznaczone głównie na eksport do Europy Zachodniej, dlatego też ich sprzedaż w znacznym stopniu przyczynia się do wzrostu polskiego eksportu²³. Poniższy wykres przedstawia ilość japońskich inwestycji w Polsce w latach 1995–2010.

Wykres 2. Ilość japońskich inwestycji w Polsce w latach 1995–2010

Źródło: JETRO www.jetro.go.jp/poland/linki/firmy.htm [dostęp: 20.10.2015].

W 2002 roku bank Mitsubishi Tokyo UFJ otworzył swoją filię (wówczas Tokyo Mitsubishi Bank), która obsługuje japońskie firmy na terenie Polski. Mnożą się również japońskie firmy logistyczne np. Frigo Logistics (Żnin koło Bydgoszczy), biura rachunkowe np. Centrum finansowo-rozliczeniowe Bridgestone (Poznań). Odnotowuje się także zainteresowanie japońskich firm realizacją projektów w sektorze energetycznym (JPOWER/Mitsui – Bussan, Hitachi)²⁴. W 2010 roku koreańsko-japońska grupa LOTTE (produkcja słodyczy) dokonała zakupu firmy E. Wedel i w przyszłości planuje następne inwestycje w Polsce. Japończycy podjęli działania na rzecz inwestycji związanych

²³ www.jetro.go.jp/poland/linki/firmy.html [dostęp: 20.10.2015].

²⁴ <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Japonia.htm> [dostęp: 20.10.2015].

z poszukiwaniem gazu łupkowego (korporacja Mitsui & Co odkupiła od spółki Maraton Oil 9% udziałów w 10 koncesjach poszukiwawczych)²⁵. Duży ruch odnotowuje się również w branżach pozaprodukcyjnych.

W 2011 roku działało na terenie województwa łódzkiego 6 firm z kapitałem japońskim, w tym 5 zakładów produkcyjnych np. Fujitsu Technology Solutions Sp. z o.o.

Firmy te zatrudniały ponad 2 000 pracowników i zainwestowały ponad 500 mln złotych.

Poniższa tabela prezentuje wymianę handlową między Japonią a Polską w mln euro od 2010 roku.

Tabela 2. Wymiana handlowa między Japonią a Polską (w mln EUR)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (I-X)
Obroty	3 075,4	3 075,4	2 658,7	2 657,9	2852,9	2364,51
Eksport	346,7	408,7	440,1	509,0	492,1	413,23
Import	2 728,6	2 666,7	2 218,6	2 148,9	2360,8	1951,28
Saldo	-2 382,1	-2 258,0	-1 788,5	-1 639,9	-1868,7	-1538,05

Źródło: System Insigos, Ministerstwo Gospodarki http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/inne_kontynenty/azja_i_pacyfik/stosunki_dwustronne_azja_pacyfik/japonia?printMode=true [dostęp: 10.11.2015].

Za najbardziej rozwojowe z punktu widzenia możliwości wzrostu inwestycji japońskich w Polsce uważa się inwestycje w następujących sektorach: energetycznym, rolno – spożywczym, finansowym oraz usługowym. Obserwuje się również rosnące zainteresowanie firm japońskich działaniami związanymi z szeroko rozumianą ochroną środowiska (energooszczędność, zarządzanie odpadami, recycling) oraz w sektorze transportowym. Polityka rządu japońskiego w zakresie promocji inwestycji japońskich firm za granicą zachęca do inwestowania w Polsce. Plany budowy elektrowni atomowej w Polsce, modernizacja polskich elektrowni konwencjonalnych, a także rozwój energii pochodzącej ze źródeł alternatywnych i technologii energooszczędnych stwarzają nowe możliwości współpracy z partnerami z Japonii. Poniższa mapa przedstawia główne japońskie firmy produkcyjne w Polsce.

²⁵ <http://www.msz.gov.pl/resource/feec2fc6-b64d-4a16-8104-020f23765052:JCR> [dostęp: 20.10.2015].

Mapa japońskich firm produkcyjnych w Polsce

Opracowanie: Ambasada Japonii | Luty 2012

Rys 1. Główne japońskie firmy produkcyjne w Polsce

Źródło: Ambasada Japonii w Polsce, http://www.pl.emb-japan.go.jp/keizai/documents/kigyouchizu_pl.pdf [dostęp: 10.10.2015].

Podsumowanie

W ciągu ostatnich kilkunastu lat Unia Europejska znacznie zintensyfikowała swoje relacje z Japonią. Wzajemne stosunki opierają się na promowaniu pokoju i bezpieczeństwa, wzmacnianiu partnerstwa gospodarczego i handlowego. W najbliższej przyszłości UE i Japonia pragną poszerzać współpracę w dziedzinie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a w szczególności wzmocnić współpracę w kwestii multilateralizmu i spraw gospodarczych. Jednym z priorytetów jest także utworzenie strefy wolnego handlu w regionie Azji i Pacyfiku (Partnerstwo Transpacyficzne

– TPP). Choć istotne bariery w nawiązywaniu kontaktów z Japonią mogą stanowić język i kultura, to nie są one uważane za niemożliwe do pokonania.

Dalsza współpraca UE – Japonia z pewnością będzie polegała na wzmacnianiu partnerstwa gospodarczego i handlowego, promowaniu pokoju i bezpieczeństwa oraz stawianiu czoła wyzwaniom globalnym i społecznym.

Bibliografia

- Grabska W., *Koncepcja i praktyka integracji w EWG*, Książka i Wiedza 1988.
- Kosikowski C., *Finanse i prawo finansowe Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- McDonough J., Egolf K., *The Advertising Age Encyclopedia of Advertising*, Routledge 2015.
- Mohamad M., Ishihara S., *The Voice of Asia: Two Leaders Discuss the Coming Century*, Kodansha International, Tokyo New York London, 1995.
- Ruszkowski J., *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Nihon Bankoku Hakurankai Kyōkai, *Japan World Exposition, Osaka, 1970*, Japan Association for the 1970 World Exposition, 1969.
- <http://psz.pl/117-polityka/percepcja-unii-europejskiej-w-japonii>
- <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20051120938>
- http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/traktaty/Traktat_amsterdamski_PL_16.pdf
- https://polskawue.gov.pl/files/polska_w_ue/prawo/traktaty/Traktat_amsterdamski.pdf
- <http://www.consilium.europa.eu/pl/meetings/international-summit/2015/05/29/>
- http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5069_en.htm
- <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wsc+hodnimi+i+pozaeuropejskimi/Japonia.htm>
- <http://www.iitrade.ac.in/kmarticle.php?topic=EU%20and%20Japan%20to%20start%20FTA%20talks>
- <http://www.sony-europe.com/article/id/1178278971660>
- <http://www.klimatech.biz.pl/wp-content/uploads/2012/02/Daikin-Systemy-Klimatyzacyjne-2011.pdf>
- <http://www.hitachi.eu/en/about/hitachi/>
- www.jetro.go.jp/poland/linki/firmy.html
- <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wsc+hodnimi+i+pozaeuropejskimi/Japonia.htm>
- http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113403.pdf
- http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/inne_kontynenty/azja_i_pacyfik/stosunki_dwustronne_azja_pacyfik/japonia?printMode=true&msz.gov.pl/resource/feec2fc6-b64d-4a16-8104-020f23765052:JCR
- <http://rudlinconsulting.com/top-30-japanese-companies-in-europe/>

Streszczenie

W artykule przedstawiono główne determinanty wyboru lokalizacji japońskich firm w Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem firm Polsce. Zaprezentowano historię stosunków między dwoma partnerami handlowymi. Podczas wyboru lokalizacji w UE Japończycy biorą pod

uwagę czynniki takie jak: dostępność i jakość zasobów ludzkich, potencjał rynkowy, rzeczywiste koszty nieruchomości, infrastruktura i sieć, a zwłaszcza koncentrację przemysłu. Dostępność wykwalifikowanych pracowników pracujących w dziedzinie nauki i technologii jest również jednym z głównych czynników wyboru lokalizacji przez japońskie firmy. Japońskie firmy inwestujące w projekty produkcyjne aktywnie wykorzystują korzyści z jednolitego rynku europejskiego.

Słowa kluczowe: Unia Europejska, Japonia, Polska, firma, rozwój gospodarczy

Numer klasyfikacji JEL: F23, F53